

Ж. Зейдан тарихи романдарын сюжеттік-тақырыптық тұрғыдан жүйелеу

Э.Ж. Қансейітова

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ.

E-mail: azhar_aiyat@mail.ru

Түйін. Автор мақалада мысыр тарихи романының негізін салған атақты жазушының тарихи романдары сюжеттік-тақырыптық тұрғыдан жүйелеуге тырысты. Ж. Зейданның он тоғыз тарихи романдарының ішінен екеуі ХУІІІ ғ. аяғы мен ХІХ ғ. бірінші жартысындағы оқиғаларға арналған, қалған он жетісі орта ғасырлардағы оқиғаларды қайта жаңғыртқан хронологиялық тәртіптегі топтаманы құрайды.

Жиржи Зейдан – ХІХ ғ. соңы мен ХХ ғ. басындағы атақты араб ағартушыларының бірі, тарихшы, журналист әрі жазушы, арабтың тарихи романының өмірге келуі оның шығармашылығымен тығыз байланысты. Ж. Зейданның ғылыми, әдеби шығармашылығы ұлттық тәуелсіздігін алып жатқан арабтардың мәдени өмірінде орасан зор рөлін атқарды.

Ж. Зейданның есімі ХІХ ғасырдың 90-жылдарынан бастап даңққа ие болады. Оның араб тілі мен тарихы жайында жазылған еңбектері ғылыми тұрғыдан қолдау табады. Беттеріне сол уақыттың маңызды мәселелері жазылған «әл-Хиләл» (Жарты ай) журналы замандастарының құрметіне ие болады. Араб тарихының сюжетіне құрылып жазылған Ж. Зейдан романдары қысқа мерзімде Шығыс елдерінің көбіне тарап, авторының тірі кезінде парсы, хинди, урду, тамиль, түрік, әзірбайжан және кейбір еуропалық тілдерге аударылады.

Ж. Зейдан шығармалары араб оқырмандарына жақсы таныс. Араб тарихын зерттеуде құнды мәліметтер боп табылатын оның еңбектерін араб тарихшылары кеңінен қолданады. Көркем әдебиет оқырмандары Ж. Зейданды «керемет тарихи романдар шебері» деп таниды. Өзінің тұңғыш редакторына мақалалар, кейде тіпті бүтін біржурнал сандарын арнайтын «әл-Хиләл» журналы Каирда күні бүгінге дейін әр ай сайын жарыққа шығып тұрады.

Орыс және батыс еуропалық шығыстанушылар араб тарихындағы Ж. Зейданның орнын жоғары бағалайды. «ХХ ғасырдың алғашқы ширегі Зейдан рөлінің қаншалықты жоғары болғанын көрсетеді: оның есімі қазіргі заман

араб әдебиеті мен араб қоғамының тарихында еш ұмытылмас», – дейді академик И.Ю. Крачковский [5, 236].

«Оның еңбектерінің тізімімен айналысқан мәселелерінің жан-жақтылығы, араб әдебиетіндегі даралығын көрсетеді», – деп Ж. Зейдан туралы ағылшын зерттеушісі Х.А.Р. Гибб жазады [2].

1910 жылы И.Ю. Крачковский: «Өкінішке орай, бұл романдар не тарихи тұрғыдан, не әдеби тұрғыдан мәнді сынға ие бола алмағанын атап кету керек... Атақты шейх Ибрахим әл-Йазиджи жүйелі түрде ұсақ стилистикалық түзетулермен ғана шектеліп қойса, мұсылмандар тарапынан да тек ұсақ тарихи ескертпелер болды» [5, 34], – деп жазған, содан бері араға бір ғасыр салдық, әрине Зейдан жайлы көптеген еңбектер пайда болды. Алайда араб әдебиетіндегі жетістіктеріне қарамастан, Ж.Зейданның шығармашылық жолы әлі де толық зерттеліп болған жоқ, оның кейбір көркем туындылары мен тарихи романдары, әдеби сында қаралмады.

1956 ж. Бейрут қаласында жарық көрген Юсуф Асаад Дагердің «Әдебиеттанудағы қайнар көздер» кітабында араб тілінде шыққан Ж. Зейдан туралы әдебиеттер тізімі көрсетілген [7]. Мұнда, негізінен, Зейданның ғылыми еңбектері мен шығармашылығы туралы жұмыстар берілген. Солардың ішінде Мұхаммед Йусуф Наджманың «Жаңа араб әдебиетіндегі хабарлы жанр» кітабы аса құнды боп табылады [6].

1891 ж. Ж. Зейданның «Қашқын Мәмлүк» атты тұңғыш тарихи романы жарық көрді. Роман ХІХ ғ. бірінші жартысына арналған. Романның сюжеті ретінде Мысыр билеушісі Мұхаммед Әлидің мәмлүктерге қарсы күресі пайдаланылды.

Ж. Зейданның «Мәмлүктер озбырлығы» атты екінші романындағы оқиға желісі ХҮІІІ ғасырда Сирия мен Мысырдағы мәмлүктердің билік еткен кезеңінде (Әлі бек және т.б.) болған оқиғаларды қамтиды.

«Мысырлық қыз Армануса» романында автор ежелгі ислам тарихына зер салуды үндейді. Бұл кітаппен ол өзінің «Ислам тарихын баяндау топтамасының» негізін қалайды.

Осылайша, басқа тарихи романдар авторлары секілді Ж. Зейдан тарихқа жуық арадағы оқиғалардан бастап, бұрынғы кезеңдерге дейін бірте-бірте үңіліп тереңдейді. Жазушы әрдайым романда араб халқының өткен тарихының басты кезеңдері қызықты әдеби формада баяндай біледі. Тарихи романдар жазу барысындағы Ж. Зейданның еңбегі туралы хабарды Әбд әл-Фаттах Ибада еңбектерінен табамыз. Ж. Зейдан келесі жылы журналда бергісі келген романның негізін қалау үшін «әл-Хиләл» журналының баспасында жазғы үзілісті пайдаланып отырған. Ең алдымен, ол алдыңғы романдарында суреттелген оқиғалардан кейін келген ислам тарихының оқиғаларынан тақырып іздеуге кірісті. Сонан соң таңдаған тақырыбына тарихшылардың жазғандарын қосымша зерттеді. Ол тарихи оқиғаларды жан-жақты және романда кездесетін оқиғаларды терең зерттеді, осы екі элементті махаббат азаттарына асқан шебірлікпен біріктіргенге дейін ойластырды. Сонда ол романның жеке бөліктерін белгілеп, оларды өзара байланыстыра бастады. Роман желісі оның көз алдынан өткеннен кейін одан өзінің айтуынша жануарлар қаңқасымен салыстырғанындай «романның қаңқасы» пайда болады. Сондай «қаңқалар үстіне ол романын тіккенше (жан бітіргенше) оның көз алдынан жыл бойына кетпейтін. Алайда жыл бойында кейбір жағдайлар қатысты роман схемасында өзгерістер пайда болатын. «әл-Хиләлдің» әр саны шыққан сайын Ж. Зейдан қалыпты схемасының бір бөлігін өңдеуге кірісетін. Одан кейін романның сәйкес бөлігін жазып, келесі санға қосып отырған. Бұдан арғы оқиғалардың анық-қанығы әлі де жазушының қиялында қала беретін. Бұл жайында Зейдан естелігінде былай жазды: «Келесі тарау жайында анық көріністің болмағанына қарамастан, романның тарауын басып шығаруымыз ғажап, яғни біз бір немесе бірнеше тараудың оқиғаларын баяндаймыз,

ал қалған бөлігі белгісіз болып қала береді. Егер бізді романның келесі бөліктерін айтып беруді сұраса, жалпылай ғана айту болмаса, қолымыздан келмес еді. Біз оқырманның роман оқуды, біздің оны жазуымыздан қажетсінетінін ойлаймыз. Бір тарауды жазып бітіреміз де, одан әрі не болатынын білгіміз келіп, келесіні жазғымыз келеді. Осылай біз де оқырманымыз секілді күй кешеміз» [1, 28].

Қысқаша айтқанда, оның адамдардың көпшілігі ойлайтынындай және авторлардың көпшілігі істейтініндей өз романын толық жазып барып «әл-Хиләлге» баспаға бермейтін. Уақыттың тығыздығынан ол жоғарыда айтылып кеткен әдісті ұстанды, оны тек 1895 жылды бөлек кітап ретінде басып шығару үшін жазған «Мысырлық қыз Армануса» романында ғана бұзды.

Жоғарыда айтылғандай Зейданның тарихи романдар жазу әдісі – Александр Дюманың әдісіне өте ұқсас. А. Дюма тәсілі туралы К. Маркс: «Ол әрдайым тек келесі тарау үшін ғана мәліметтерді зерттейді ... Бір жағынан оның хабарлап отырғаны оқырманға да, өзіне де жаңа. Ал екінші жағынан, бұл негізінен нашар», – деп жазды.

«Мұсылман өркениетінің тарихы» атты бірінші басылымның алғы сөзінде Зейдан тарихи романның жанрына сүйенуге ненің түрткі болғанын түсіндіреді: «Барлық араб оқырмандарын талғамдарына қарамай, тарихпен таныстыру қажет болды, өйткені бұл олардың тілінің, ұлты мен елінің тарихы еді. Оған қоса бұл олардың өркениеті, әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерінің де тарихы. Біз оқырмандардың қоғамдағы жағдайына, білім деңгейі мен дайындық дәрежесіне қарамастан «әл-Хиләл» журналына ислам тарихына қатысты романдарды басып шығару арқылы дайындай бастадық, өйткені шынайы тарихты оқу оқырмандар көпшілігіне, әсіресе ғылымның балалық шақ сатысында қалып қойған біздің елде қиынға соғады. Сондықтан біздің адамдардың оқуға деген құштарлығын тудыратын ғылымды тарату әдістерін ойлап табудан басқа амалымыз жоқ. Роман формасы жағынан осы мақсатқа жетудің ең тиімді әдісі болып табылады» [6, 12].

Ж. Зейданның он тоғыз тарихи романдарының ішінен екеуі ХҮІІІ ғ. аяғы мен ХІХ ғ. бірінші жартысындағы оқиғаларға арналған, қалған

он жегісі орта ғасырлардағы оқиғаларды қайта жаңғыртқан хронологиялық тәртіптегі топтаманы құрайды.

Топтама екі бөлімнен тұратын «Гассанидтік қыз» (1886-1887) романынан басталады. Бірінші бөлімде автор исламға дейінгі кезеңдегі арабтардың тұрмысы мен әдет-ғұрыптарын, ханифизм ағымын, Мұхаммедтің үгіт-насихатын суреттеп баяндайды және мұсылмандардың Меккені жаулап алуы туралы айтады. Екінші бөлімде екінші халиф Омардың билік етуіне дейінгі исламның ерте кезеңінде болған оқиғаларды тізеді. Автор мұсылмандардың Сирия, Ирак және Иранды жаулап алуы туралы анықтап айтады және исламды христиандықпен салыстырады.

«Мысырлық қыз Армануса» (1895-1896) романында Ибн әл-Асам қолбасшылығымен араб-мұсылмандарының Мысырдың басып алуы мен копт халқының тұрмысы мен әдет-ғұрпы туралы көрініс береді, копттардың византийліктермен қарым-қатынасын қайта жаңғыртады, әрі оқырманды сол кездегі араб әскерінің ерекшеліктерімен таныстырады.

«Қурейш қызы» (1898-1899) және «17 рамадан» (1899-1900) романдарында халифат ішіндегі алғашқы өзара тартыстар суреттеледі. Мұнда дәуірдің барлық негізгі оқиғалары көрініс тапқан: Османды өлтіру, биліктің Әли қолына көшуі, халифте екі басқарымның құрылуы, жемелдік және сефиндік әскерлер туралы, харижиттер сектасының пайда болуы мен Әлиді өлтіру.

Ал «Кербела аруы» (1900-1901) және «әл-Хажаж ибн Йусуф» (1901-1902) романдары омейядтықтар кезеңіндегі оқиғаларды әңгімелейді. Біріншісінде Йазидтың билік еткен кезеңінде Кербела маңындағы шөлде болған Әлидің кіші ұлы имам Хусейнді өлтіру бейнеленген; екінші романда Ибн Зубейра мен омейяд халифі Абд әл-Мәлік арасындағы жанжал бейнеленеді; сондай-ақ әл-Хажаж қолбасшысының әскері және т.б. қоршауға алған қасиетті Мекке мен Медина қалалары суреттеледі.

«Андалусияны басып алу» (1902-1903) романында Зейдан Испанияны арабтардың жаулап алуын жазады. Испанияны араб жаулап алушылықтарына дейінгіні толық суреттеп, автор 711 ж. араб шапқыншылығы мен қолбасшы Тарик ибн Зиядтың испан королі Родригоны жеңгендігі туралы әңгімелейді.

«Карл және Әбд Рахман» (1903-1904) романы Франциядағы араб жаулап алушылықтарына арналған.

«Әбу Мұслим әл-Хорасани» (1904-1905) романында автор Омейядтардың құлап, биліктің Аббасидтер қолына өтуін көрсетеді. Роман Хорасанның тұрмысы мен әдет-ғұрпының көрінісін қайта жаңғыртады, алғашқы Аббасидтердің өз мақсатында қолданған Әбу Мұслим көтерілісі туралы әңгімелейді.

Келесі романдар – «әл-Аббаса – әр-Рашидтің қарындасы» (1905-1906), «әл-Әмин мен әл-Мамун» (1906-1907) және «Ферғаналық қалыңдық» (1907-1908) – аббас әулетінің басқару кезеңіне арналған. Бірінші романның тақырыбы ретінде Харун әр-Рашидтің билік құрған кезеңінде болған Бармекид уәзірлерінің құлауы және басқа оқиғалар желісі тізбек болса, екінші роман Харун Рашидтің ұлдары әл-Әмин мен әл-Мәмуннің өзара тартыстары, әл-Мамуннің парсылықтармен қарым-қатынасы, парсылардың көтерілуі, Бағдатты қолға алу мен әл-Әминнің өлімін баяндайды. Ал үшіншісінде – әл-Мұтасим халифінің билік еткен кезеңіндегі араб мемлекетінің хал-жағдайы көрсетіледі.

«Ахмед ибн Тулун» (1908-1909) романы халифаттың құлауы мен Мысырда Тулунидтер билігінің бекітілуін көркем суреттейді.

«Әбд әр-Рахман – жеңімпаз» (1909-1910) романында іс-әрекет желісі X ғасырдың бірінші жартысында Испанияда өтеді. Автор Әбд әр-Рахман III кезеңіндегі Испанияның қалалық және қарапайым өмірінің кең көрінісін береді.

«Қайруаннан шыққан қыз» (1911-1912) романы – Африкадағы фатимидтер мемлекетінің пайда болуы мен оның негізін қалаған Мысырды жаулап алушы қолбасшы Жауһар жайында.

«Салах әд-Дин және Хашимидтер көсемдері» (1912-1913) романында биліктің фатимидтерден Айиубилерге өткенін және Салах әд-Дин бастаған мұсылмандардың крест тағушылармен күресі әңгімеленеді.

Осы топтаманың соңғы романы «Шаджара-д-Дуррдың» (1913-1914) сюжеті ретінде – айиубилер династиясының соңғы өкілі Туран шахты өлтіру тарихы және биліктің оның әйелі, тұңғыш мұсылман ханшайымы Шаджара-д-Дуррдың қолына өтуі пайдаланылды.

Осылайша, Ж. Зейдан құрған тарихи романдар топтамасында араб тарихының жеті

ғасырының – VII ғ.-дан VIII ғ. дейінгі басты кезеңдері көрініс тапты.

Ж. Зейдан замандастары оның романдарын оқығанда пайдалы мен ұнамдылықтың үйлесімділігі аса шеберлікпен берілетінін басып айтады. Бұл туралы Әбд әл Фаттах Ибада былай жазады: «Оның тарихи романдары ислам тарихына деген махаббатты дамытып, араб ескерткіштеріне қызығушылықты арттырып қана қоймай, сондай-ақ үлкен сезімдерді тудырады, қиялды кеңейтеді; осылайша пайдалы мен ұнамдының үйлесімі болады» [7, 129]. Бұл ой Зейдан романдарын әлі күнге дейін бағалағанда қайталанады.

Ж. Зейданның әдеби шығармашылығын зерттейтін адамның алдында екі мәселе тұрады демекпіз, біріншісі жазушының тарихқа қатынасын анықтау, ал екіншісі оның әдеби әдісін қарастыру.

Тарихи материалдың түсіндірмесі бойынша және әдеби әдіс бойынша Зейданның романдары бір-біріне ұқсас. Сондықтан біз әр романды бөлек-бөлек қарастырмай, Зейдан-романистің әдеби әдісі, стилі мен тіліне жалпылама сипаттама беріп көреміз.

Тарихи романдармен айналысатын зерттеуші осы жанрдың туындыларын сынағанда, әр түрлі әдебиеттану мектептері мен бағыттардың сыншылары берген көптеген анықтамаларға кезігеді. Алайда тарихи романды қарастырғандағы автордың тарихқа көзқарасын анықтау басты міндет болып табылады, яғни оның әдісінің «объектілігі» мен «субъектілігі». Гегельдің «Эстетика бойынша лекцияларында» тұңғыш рет қойылған бұл мәселені нәтижесінде көптеген сыншылар қарастырды (әсіресе XIX ғ. орыс революционер-демократтар) және тарихи романдар бойынша совет еңбектерінің ішінде басты орынды алады.

Зейдан өз еңбектерінде ең бастысы тарихты бейнелегісі келетініне назар аудартады. Оның айтуынша «Біз тарихтың роман түрінде кең таралуы оны оқитындарды қызықтырудағы өте жақсы тәсіл екенін көрдік және кейбір еуропалық жазушылардың тарихты роман үшін емес романды тарих үшін пайдалану керек. Басты мақсаты роман жазып, іс-әрекеттерге шынайылық беру үшін ғана тарихи фактілерді қолданатын жазушылар бар.

Біз болсақ, романдарымызда оқырманның қызығушылығын тудыру үшін әр түрлі оқи-

ғаларды хабарлап, тарихқа сүйенеміз. Тарихи оқиғалар өзгеріске ұшырамайды, ал махаббат оқиғаларын оқырманның романды аяғына дейін оқып бітіруі үшін қосамыз» дейді.

Ж. Зейданның романдарын оқыған кезде, ең алдымен, ерте ортағасырлық ұлттық-тарихи реңкілерді (қалалар, сарайлар, мешіттер, киімдер мен тұрмыс салттары, әдет-ғұрыптары) қайта жаңғырту көзге түседі. Осыған сәйкес қалаларды, олардың тарихын, географиялық детальдармен және т.б. суреттеуде романның басында келтіріп, өзіне (Зейданға) тән алғы сөз құрайды.

Ж. Зейдан романдарында кездесетін қарама-қайшылық жақсылық пен жамандық әрекетінің араб қоғамындағы мұсылмандар мен мұсылман еместердің қақтығыстарында кездессе, ұмайялық дәуірге арналған шығармаларда шииттердің Бәни Умайиамен күресінде, кейінгі романдарда арабтардың қарқын алып келе жатқан парсылар әсеріне, кейіннен арабтардың түріктердің қақтығыстарына арнаған.

VII ғ. византийліктер мен арабтар арасында Мысырды иемдену үшін болған күресті суреттейтін «Мысырлық қыз Армануса» атты романын қарастырайық. Зейдан дүние жүзіндегі ең мәдениетті елдердің бірі болған Мысырдың жат елдердің қанаушылығынан кедейлік пен құлдырауға ұшырағанын көрсетті. «Мысырлық қыз Армануса» көріністері қанаушылық пен византийліктердің озбырлығын суреттейді. (Византия армиясының монастрға келуі, Айн-Шамста шейхтің әңгімелеуі, византиялық шенеуніктердің Марияны келеке етуі және басқалары) [6, 20-21; 39-41].

Византиялықтардың зорлық-зомбылығы адам төзгісіз, бірақ мысырлықтардың өз бетінше босап шығуларына әлдері жетпеді, олар бір жақтан көмек келіп қалар деген үмітте. Міне, араб түбегінде пайда болған мұсылман мемлекеті туралы хабарды мысырлықтардың құлақтары шалып қалады. Көп кешікпей Мұхаммедтің атынан «шынайы дінді» қабылдау туралы үндеумен адам келеді. Мұсылман қоғамындағы тәртіптер мысырлықтардың мейірін тудырады, Сириядағы арабтардың византийліктерді жеңуі туралы мәліметтер олардың еркіндікке үміт артуына себеп болды. Сондықтан Ибн әл-Ас бастаған араб әскері византийліктермен күреске түскенде, мысырлықтар арабтарға бар күшімен көмек көрсетуге тырысты. Бірнеше

шайқастардан кейін романдағы мейірім мен әділетті күштері арқылы көрсетілген арабтар қатыгез византийліктерді жеңеді.

Автордың романдағы тарихи оқиғаларды серттесетін әлеуметтік-экономикалық себептерді түсінбеуі, екі қоғамдық топтың қарама-қайшылық ой пікірлері бұл жағдайға діни талас-тартысқа келіп тіреледі.

Осылайша византийлік жаулап алушылардың Мысыр халқын пайдалануынан туған олардың арасындағы өшпенділікті Зейдан, Константинополь мен Александрия дін басылары арасындағы жанжалдың нәтижесі дейді.

Мейірімділер мен қатыгездер арасындағы тарихты ой-пікірлердің күресіне әкеліп, хронологиялық тәртіп пен оқиғалардың басқа жақтарын нақты қайта жаңғыртатын мейірімділіктердің ізгі ниеті үшін Зейдан тарихты өз еркінсіз өзгертеді.

Тарихи материалдың бірбеткейлігін «Мысырлық қыз Армануса» романы мысалына көз жүгіртіп, білуге болады. Мұнда арабтар мысырлықтарға құтқарып алушылар, елге сыбырлық пен бақыт әкелгендер кейпінде көрінді. Византийлік биліктің орнына келген араб билігі Мысыр жағдайын жақсартып, халықтың тағдырын жеңілдеткен жоқ. Византиялық бұрынғы императорлардың жерлері мұсылман қоғамының иелігіне өтіп, халықтан әкімшілік салық бірнеше түрі жиналып отыратын болды. Арабтардың билігіне наразылықтарын мысырлықтардың бірнеше рет бас көтеруінен білуге болады.

Тарихи романға басты мезет автордың халық көпшілігінің тарихтағы орнын түсінуі болып табылады. Зейданның туындыларында халық мүлдем қатыспайды. Мәселен «Қурейш қызы» романында іс-әрекет Медина мен Меккеде, Дамаск пен Антиохияда және т.б. өтеді, бірақ барлық жерде де оқырман тек ақсүйектік

араны ғана көреді, ал халық туралы ештеңе айтылмайды. Бұл – Ж. Зейданға тән нәрсе, оның романдарында тарихты «күшті» тұлғалар жасайды. Осы тұрғыда Ж. Зейдан еуропалық әріптестерінен, соның ішінде «ұстазы» В. Скоттан қатты ерекшеленеді. Ол өзінің романдарында «тарихи оқиғаларды төменнен бастап, оларға орташа белдегі халықтың әсерін айтады».

Ж. Зейдан романдарынан өткен дәуірлердің картинасына қарап тұрғандай боламыз. Осы ретте Никула әл-Хаддадтың айтып кеткені дәлме-дәл келеді «Зейдан Рафаэль секілді беллетрист. Рафаэль сурет салса, Зейдан уақытты бейнелеген». Зейдан тарихи материалды адамгершілік қасиеттерді үгіттеуде, өз дәуірінің алдыңғы қатарлы ойларын дәріптеуде қолданған, ал тарихи оқиғаларды кей жерлерде көркемдеп ойдан шығарғаны өте қызық әрі тартымды, В.Г. Белинскийдің сөзімен айтқанда «Шындықты ойдан шығарылғанмен, өмірді қиялмен, тарихты поэзиямен керемет біріктірді» дейді орыс ағартушысы.

Әдебиеттер

1. Араслы Э.Г. Джирджи Зейдан и арабский исторический роман. – М., 1967.
2. Бораджаева Л.М. Исторические романы: автореф. – Л., 1982.
3. Зейдан Дж. Аль-Амин и аль-Мамун / перевод М. Дердирова. – Л., 1977.
4. Зейдан Дж. Сестра Харуна Рашида / перевод И. Лебединского. – Л., 1970.
5. Крачковский И. Ю. Современная египетская проза в 60-70-е гг. – М., 1986.
6. Крачковский И.Ю. Исторический роман в современной арабской литературе. – Избранные сочинения, т. III.
7. Крачковский И.Ю. Зейдан. Избранные сочинения, т. III. – М.-Л., 1956.

Э.Ж. Кансентова

Сюжето-тематическая классификация исторических романов Дж. Зейдана

В статье сделана попытка сюжетно-тематической классификации исторических романов Дж. Зейдана. Из девятнадцати исторических романов Дж. Зейдана два романа были посвящены событиям конца XVIII в. и первой половине XIX в., а остальные семнадцать романов отражают события средних веков, воспроизведенные в хронологическом порядке циклов.

E.J. Kanseitova

The plot- thematic classification historical novels by J. Zeydan

The article attempts to plot and thematic classification of historical novels J. Zeydan. Of the nineteen historical novels J. Zeydan two novels were devoted to events in the late XVIII century and the first half of XIX century, and the remaining seventeen novels reflect the events of the Middle Ages reproduced in chronological order cycles.